

Mokomasis lietuvių kalbos vartosenos leksikonas

Sintaksinių funkcijų pažymos

Pažyma	Paaiškinimai	Pavyzdžiai
Sub	Subjektas yra reiškiamas daiktavardžio arba įvardžio vardininku, tačiau gali būti reiškiamas ir kilmininku ar naudinininku, tada vartosenos modelyje ši informacija nurodyta pridėjus atitinkamo linksnio pažymą, pvz., [Sub_gen], [Sub_dat].	[Sub] [DIRBTI] [Adv] <i>Gdytojas dirbs rytoj.</i> [Sub_dat] [Adv] [PATIKTI] [Obj_nom] <i>Jai labai patinka muzika.</i>
Pred	Predikatas yra reiškiamas veiksmažodžiu. Predikatų yra kelios rūšys. Pažyma [Pred] nurodo vientisinį predikatą.	[LAIKAS] [Pred] <i>Laikas bėga.</i>
Pred+V	Taip žymimas sudėtinis veiksmažodinis predikatas, kurį sudaro nesavarankiškas veiksmažodis (pagalbinis, modalinis) ir savarankiškas veiksmažodis. Šios rūšies predikatas kaip variantas gali būti nurodomas viename modelyje su vientisiniu.	[ŽMOGUS] [Pred][Pred+V] <i>Žmogus gali pasikeisti.</i> [Sub] [Pred+STUDIJUOTI] [Obj_acc] <i>Aš norėjau studijuoti skandinavistiką.</i>
Pred+N	Taip žymimas sudėtinis vardažodinis predikatas, kurio pirmoje pozicijoje yra pagalbinis veiksmažodis <i>būti</i> , o antroje pozicijoje gali būti daiktavardis, būdvardis, dalyvis, kelintinis skaitvardis. Šios rūšies predikatas visada nurodomas atskiru modeliu.	[Sub] [būti+SPRENDIMAS] <i>Nuosavų namų pirkimas yra labai svarbus sprendimas.</i> [KELIONĖ] [Pred+N] <i>Kelionės buvo varginančios.</i> [Adv] [Pred+MALONUS_n] <i>Pas jus visada būna malonu.</i> [Sub] [Pred+KILTI_ptcp.act] [iš Adv_gen] <i>Jis yra kilęs iš Kolumbijos.</i> <i>Europoje populiariausia pavardė (yra) kilusi iš kalvio amato pavadinimo.</i>
Pred+N+V arba Pred+V+N arba Pred+V+V	Taip žymimas mišrusis predikatas , kuris turi ir sudėtinio veiksmažodinio, ir sudėtinio daiktavardinio tarinio ypatybių.	[Pred+N+V] [KLAUSIMAS_pl.acc] <i>Dabar nėra palanku spręsti svarbius darbo klausimus.</i> [Pred+SVARBUS_n+V] [Obj_gen][Obj_acc] <i>Taip pat (yra) svarbu nepamiršti saugumo taisyklių.</i> [Sub] [Pred+V+TRUMPAS] <i>Motyvacinis laiškas turi būti trumpas, konkretus.</i> [Pred+NEPAMIRŠTI+V] [Obj_ins] <i>Gavus puokštę gėlių reikia nepamiršti jomis pasidžiaugti.</i>
Obj	Taip žymimas objektas, kuris dažniausiai reiškiamas tam tikru daiktavardžio linksniu. Objekto funkciją gali atlikti vienas žodis arba prielinksninė konstrukcija. Prie [Obj] pažymos visada nurodoma ir linksnio pažyma.	[Pred][ALKOHOLIS_gen][ALKOHOLIS_acc][ALKOHOLIS_ins][nuo ALKOHOLIS_gen] <i>Vartodami alkoholį rizikuojate savo ir savo šeimos gerove.</i> <i>Nepiktnaudžiaukite alkoholiu.</i> <i>Ministerija parengė pataisas, kurios padidintų baudas už maudynes apsvaigus nuo alkoholio.</i> [Sub] [RAŠYTI] [Obj_acc][apie Obj_acc] [Obj_dat] <i>Ir ką jis tau rašo?</i>

		<p><i>Labai mėgstu naršyti internete ir rašyti komentarus. Laikraščiai rašo apie vieną amerikietę, kuri vestuves šventė net 22 kartus.</i></p>
Adv	<p>Taip nurodomos vietos, laiko, būdo, priežasties, tikslo, sąlygos, nuolaidos aplinkybės. Aplinkybių reikšmė nurodoma vartosenos modelio semantiniame lygmenyje. Aplinkybių funkciją gali atlikti vienas žodis arba prielinksninė konstrukcija. Prie [Adv] pažymos dažnai nurodoma ir linksnio ar veiksmožodžio formos pažyma.</p>	<p>[Pred] [CENTRAS_loc] <i>Aš esu miesto centre.</i></p> <p>[Pred] [į CENTRAS_acc] <i>Aš po pietų planavau į centrą.</i></p> <p>[Sub] [GYVENTI] [Adv_loc] [Adv] <i>Dabar gyvenu Lenkijoje (laiko ir vietos aplinkybė). Du sūnūs vedę ir gyvena atskirai (būdo aplinkybė).</i></p> <p>[Sub] [Pred+SKIRTI_ptcp.pass] [Adv_inf] <i>Šis maršrutas (yra) skirtas susipažinti su viduramžių Kaunu (veiksmožodžio bendratimi reiškiamą tikslo aplinkybė).</i></p> <p>[Adv] [Pred+AIŠKUS_n] <i>Apie švarą ir tvarką nė nekalbame, tai savaime aišku. Viskas labai aišku.</i></p> <p>[Adv] [NAUJAS] <i>Tai jau bus visiškai naujas produktas!</i></p>
Mod	<p>Taip nurodomas pažymimasis žodis (paprastai daiktavardis), vadinamasis modifikatorius.</p>	<p>[JUODAS] [Mod] <i>Visada aviu tik juodais batais.</i></p> <p>[JUODAS_def] [Mod] <i>Juodųjų serbentų uogas galima užšaldyti ir laikyti šaldiklyje.</i></p>
AtrA	<p>Taip žymimi derinamieji pažyminiai, kuriais paprastai eina būdvardžiai, dalyviai, įvardžiai. Tokie pažyminiai yra derinamieji, nes turi būti suderinti su pažymimaisiais žodžiais gimine, skaičiumi ir linksniu. Todėl prie pažymos [AtrA] linksnis nenurodomas.</p>	<p>[AtrA] [BILIETAS] <i>Vienartinio bilieto kaina 1 EUR. Galiuja tik pažymėtas bilietas. Net neįsivaizduoji, kokie čia pigūs bilietai į pasaulinio garso atlikėjų koncertus.</i></p> <p>[NAUJAS] [Mod] <i>Jis mėgsta bendrauti su naujais žmonėmis.</i></p>
AtrN	<p>Taip žymimi nederinamieji pažyminiai, kurių forma dažniausia yra daiktavardžio kilmininkas, tačiau gali būti ir kiti linksniai, veiksmožodžio bendratis arba kelių žodžių konstrukcija. Jeigu nederinamasis pažyminys reiškiamas kitu linksniu nei kilmininkas, prielinksnine konstrukcija arba kelių žodžių konstrukcija, prie pažymos [AtrN] nurodomas linksnis. Nederinamąjį pažyminį gali sudaryti ir tam tikri daiktavardžiai (pvz., <i>būdas, spalva, amžius</i>) su būdvardžiais.</p>	<p>[AtrN] [BILIETAS] <i>Objektų lankymo tvarka, skaičius ir įėjimo bilietų kaina gali kisti. Nupirkau lėktuvo bilietus.</i></p> <p>[ĮVYKIS] [AtrN_loc] <i>Lietuvoje įvykių keliuose statistika išlieka baisi.</i></p> <p>[VIETA] [AtrN_inf] <i>Gera vieta pavalgyti!</i></p> <p>[KAVA] [su AtrN_ins][be AtrN_gen] <i>Aš mėgstu kavą su sojų pienu... Visada geriu kavą be cukraus.</i></p> <p>[Mod] [nuo x iki x ŽMOGUS_pl.gen] <i>Priimamos grupės nuo 10 iki 35 žmonių.</i></p> <p>[AtrA SPALVA_sg.gen] [Mod] <i>Prie kostiumo tinka tik neutralios spalvos kojinės (čia būdvardis ir daiktavardis yra kilmininko linksnio, kartu atlieka nederinamojo pažyminio funkciją).</i></p>

AtrQ	<p>Šia pažyma nurodomas kiekybės turinio kilmininkas. Vartosenos modeliai su šia pažyma būdingi tik tam tikrų reikšmių daiktavardžiams, paprastai tokiems, kuriais įvardijami matuojami produktai arba matuojamas daiktų kiekis.</p> <p>Daiktavardžio kilmininkas eina po kiekį reiškiančio daiktavardžio, pvz.: <i>daugelis dalykų,</i> <i>šaukštas medaus,</i> <i>puodelis kavos.</i></p>	<p>[Adv] [ŽMOGUS_pl.gen] <i>Daugelis žmonių gyvena skurdžiai be švaraus vandens, elektros, namų tualetų.</i> <i>Daugybė žmonių taip elgiasi.</i> (čia kiekybės turinio kilmininkas AtrQ yra daiktavardžio ŽMOGUS kilmininkas, daiktavardžiai <i>daugelis, daugybė</i> junginiuose <i>daugelis žmonių, daugybė žmonių</i> yra kiekybės aplinkybė).</p> <p>[DAUGELIS] [AtrQ] <i>Po daugelio išsiskyrimo metų jie vėl susitiko.</i> <i>I Klaipėdą atplaukia laivai iš daugelio šalių.</i> (čia aprašomasis daiktavardis <i>daugelis</i> eina kaip kiekybės aplinkybė, kiekybės turinio kilmininko [AtrQ] funkciją atlieka daiktavardžiai <i>metai, šalys</i>).</p>
Par	<p>Taip žymimas įterpinys ir kreipinys. Siekiant parodyti, kad įterpinys susijęs su sakiniu, šalia paprastai pridedama pažyma [Pred], kuri šioje situacijoje žymi ne vientisinį predikatą, o sakinį.</p>	<p>AIŠKUS_n, Pred <i>Aišku, tu juokauji.</i> <i>Aišku, tai ne mano reikalas.</i> (kadangi įterpinio funkciją čia atlieka aprašomasis žodis, tai įterpinio pažyma [Par] nurodoma semantiniame lygmenyje)</p> <p>[noun_voc] [SUSIPAŽINTI_imp.2], [čia] [Pred+N_nom] <i>Sofija, susipažink – čia Ida!</i> (kadangi kreipinio funkciją čia atlieka aprašomasis žodis, tai kreipinio pažyma [Par] nurodoma semantiniame lygmenyje)</p>
App	<p>Šia pažyma nurodoma priedėlio funkcija. Kai daiktavardis papildo kitą daiktavardį, jis vadinamas priedėliu. Priedėliai būna suderinti su pažymimuoju žodžiu linksniu, dažniausiai ir gimine, ir skaičiumi.</p>	<p>[PONAS] [Mod] <i>Ponas Grėjus jūsus laukia.</i> <i>Ar galite pakviesti poną Martinaitį?</i> (kadangi priedėlio funkciją čia atlieka aprašomasis žodis, tai priedėlio pažyma [App] nurodoma semantiniame lygmenyje)</p>